

1

Різдвяне минуле

Як знати, що наближається Різдво? Його провіщає прохолодне повітря, рум'яність щічок, коли заходиш усередину погрітися біля вогню, аромат кориці й імбиру, перший шматочок солодкого пирога з фаршу*. Однак протягом майже століття, якщо ви дитина, що мешкає у величному Лондоні, то різдвяна пора по-справжньому ще не розпочалася, доки ви не відвідали грандіозне святкове дійство в Емпорії** Веріті.

Ох, що це було за видовище! Тоді дива ще не здешевіли й не надходили поштою в сірих пластикових пакунках. Дорослі зліталися туди на екзотичні аромати, смачну їжу

* Солодкий пиріг із фаршу – традиційна різдвяна страва англійського походження. Начинений фаршем із дрібно перетертої суміші фруктів, спецій, м'яса й сала. – Тут і далі, якщо не вказано інше, посторінкові примітки перекладачки.

** Емпорій (арх.) – великий магазин із широким вибором товарів, універмаг, торговий центр. Слово походить ще з назви античних місць для торгівлі, які торговці однієї країни резервували на території іншої; у часи раннього середньовіччя цю назву застосовували для торгових поселень у Північно-Західній Європі.

та вишукані вироби ручної роботи. Діти приїжджали звідусіль за багато кілометрів і втискалися у вікна обличчями – подивитися на дивовижних механізованих ельфів за важкою працею. Вони випрошували в батьків барилечко «Бульбашок, що не лускають» пана Веріті або іграшкового котика з м'якими, як хмаринка, лапками, який нявчить, коли його обіймаєш, або найшвидший у світі мініатюрний паротяг, що мчить гладенькими сріблястими рейками.

Какали, що родина Веріті має трохи чаклунства – може вплести чари в будь-яку іграшку й перетворити її зі звичайної дрібнички на щось живе. Та якщо запитати в старого Веріті, то він розсміється й відповість, що в дитячій уяві вже містяться всі потрібні чари, щоб оживити іграшку.

У кінці 1970-х, коли батько Пеггі вперше привів її до Емпорію, уже ставало інакше. Світ змінювався, прагнув швидкого й дешевого, не переймаючись якістю. Але Емпорій ще опирався, лишачись бездоганною булькою різдвяної втіхи.

Пеггі не вирізнялася особливою вродою: маленька й худа, з ріденьким волоссячком кольору брудної калюжі. Мала незграбні кістляві руки й ноги, вічно насуплений вигляд і схильність плакати від різких звуків чи запахів. Дорослі в ті часи називали її чутливою, ніби це щось погане. Наче бачити й відчувати світ глибше – не суперсила. А от батько розумів. Тому й привів її сюди.

Пеггі ніколи раніше не бувала в Лондоні. Станція метро, на яку її привіз батько, похмура, із загрозливими рихтуваннями, брудом і сміттям по кутках. Потяг рушив, й обличчя обдало затхлим, сповненим отрути повітрям. По колії туди-сюди гасали малесенькі почорнілі миші, їхні пазуристи лапки замазані кіптявою. Дівчинка просунула долоньку

в рукавиці в батькову руку, і він повів її до ескалатора, який швидко рухався.

– Обережно, – попередив він. – Там у кінці перестрибни. Щоб ноги не застрягли в механізмі.

Не припиняючи тремтіти, Пеггі міцніше схопилася за татову руку й перестрибнула через ті голодні металеві зуби. Відтак опинилася на шумній смердючій дорозі, освітленій жовтим сяйвом вуличних ліхтарів. Куди не глянь – скрізь бруд і безлад. Половину дороги розрили; автомобілі й мотоцикли скупчилися, випльовуючи чаді; чоловік у костюмі промчав повз, мало не перекинувши її через дорожній конус. Ліворуч виднівся скелет напівзруйнованої будівлі, а коли дівчинка оминала її, якийсь робітник увімкнув пневматичний дріль – і вона нажахано відстрибнула, вчепившись у батькову ногу.

– Я ж не можу так іти, дурко ти, – сказав він, віддираючи її від себе. – Лондон і є такий. Усе постійно перекопують і перебудовують. Але Емпорій лишасться незмінним. Я був там хлоп'ям, і він буде точнісінько таким, як тоді.

Батько звільнився від неї. Не сповільнюючи ходи, він запетляв крізь натовпи смердючих заклопотаних людей, а ті, навантажені поліетиленовими пакетами й довгими рулонами різдвяного паперу, квапилися до крамниць і навпаки. Дарма, що вітрини прикрашені мішурою, речі там продавали нудні, як-от цигарки, офісне й туалетне приладдя. Хоча... На якусь мить Пеггі завагалася – в око впав яскравий набір акварелі у вітрині магазину канцелярських товарів, а коли вона знову поглянула вгору, тата вже не було.

Серце опинилося в п'ятах. Вона зробила кілька кроків уперед і зрозуміла, що стоїть перед задимленим, просяклим пивом входом до пабу. Не міг же він піти туди...

Вона зробила один крок у бік відчинених дверей. Усередині грали різдвяну пісню про те, що скінчилася війна. Люди підспівували та гарчали звірчачим сміхом.

У дверях з'явився чоловік, величезний і червонолиций. Він спирався на дверну раму.

— Усе гаразд, серденьку? — в руці він тримав кухоль густої темної рідини, а його лису яскраво-рожеву голову увінчувала мішура. Коли хитнувся до дівчинки, нитка від тієї мішури прилипла до краплі поту на його лобі. *Монстр якийсь*. Пеггі зіщулилася, позадкувала, відвернулася і тоді помітила темний провулок біля пабу. Він був шириною лише до метра — таке місце, яких мама завжди наказувала оминати, хоч ніколи не пояснювала чому.

Монстр із пабу посунув на неї, з його кухля на тротуар вихлопнулася велика калюжа пінистого напою. Вона затремтіла — двобортне темно-синє пальто, у яке її того дня закутала мама, ледве гріло.

А тоді — хвиля полегшення. На вході в провулок стояв батько й заковував очі, як завжди робив, коли вона відставала.

— Ну ж бо, гаво ти млява, нам сюди, — батько знову взяв її за руку й повів повз вивіску з написом «Квокерводжер-корт» і далі в темряву.

Це було наче зайти в інше століття.

Провулок вузький і викладений бруківкою, а з найближчої стіни стирчав один-єдиний старомодний вуличний ліхтар. Його золотисте мерехтіння відрізнялося від кислотного сьйва на суцідніх вулицях.

— Це газовий світильник, — мовив батько. — Так освітлювали вулиці раніше, у старі часи. У Лондоні вони ще трапляються, і це один із них.

Батькова тінь видовжилася від світильника. Здавалося, він прямує до глухого кута, але виявилось, що то насправді різкий поворот. А коли вони вийшли з-за рогу, там стояла вона.

Неймовірна будівля — вузька й викладена дерев'яними планками, наче променями, а її поверхи сиділи один на одному, як нерівний стосик із книжок. Пеггі вивчала Велику лондонську пожежу в школі й упізнала стиль — цей будинок старезний. Над дверима гойдалась і поскрипувала вивіска — «ЕМПОРІЙ ВЕРІТІ». Кожен поверх прикрашали гірлянди, а з вікон лилося тепле привітне сьйво. Крізь безбарвне вітражне скло їй було видно товари — барвисті, захоптиві, блискучі штуки.

Вона зробила крок уперед, але раптом завагалася. Емпорій дещо їй нагадав — давно читану казку про крамничку, у якій продавали чарівні предмети. Спершу здавалося, що ті речі розв'яжуть усі проблеми, але потім вони поволі виходили з-під контролю й перетворювалися на якесь прокляття. Коли покупці повернулися до крамниці, то виявилось, що вона зникла, наче її ніколи там і не було. Ось на що скидалось це місце. Будь-що настільки манливе й прекрасне могло бути тільки якимись чарами, якоюсь пасткою.

Щось черкнуло Пеггі по щоці, прохолодне та лагідне. Сніжинка. І ще одна. У повітрі закружляли пластівці. Забувши про тривоги, вона широко посміхнулася.

— Сніжить!

— Не надто радій, — сказав батько, стиснувши губи. — У центрі Лондона сніг надовго не лишається.

Та саме ця неймовірність і захоплювала. Крамниця *таки* чарівна, а сніг став цьому доказом.

Батько відчинив для Пеггі двері, й дорогою всередину вона помітила над дверима різьблену дерев'яну табличку.

Хто серцем чистий – знайде втіху тут,

Не руш за двері, хто загруз в гріху.

– Що це значить? – запитала вона в батька.

– Ця крамничка відкрилась у вікторіанські часи – тоді люди любили все перетворювати на моральне вчення, – помітивши її розгублений вигляд, він посміхнувся. – Це значить, що неслухи не отримують різдвяних подарунків.

Пеггі охопила хвиля переляку. Минулого тижня вона без дозволу взяла печивко з банки, а щойно подумала, що чоловік із пабу – монстр, а це, напевно, грубо й негарно.

– А я загрузла в гріху?

– Звісно, ні, – батько лагідно засміявся й вирішив підсолонити підтримку брехнею. – Ти хороша дівчинка, а це означає, що з тобою траплятиметься тільки хороше.

Він урочисто провів її всередину, звідки манили тепло й аромати соснових гілок і кориці. Думки про загрузання в гріху зникли, щойно вона помітила фантастичної краси вітрину з ляльковим будинком і побігла до неї.

Тоді старий Веріті ще був живий і щасливо собі порався у сірих саржевих штанях, білій сорочці й підтяжках. Його спину скрутило від годин, проведених згорбленим у майстерні, а обличчя вкривали тисячі зморшок. Він привітав батька як старого друга й сів навпочіпки біля Пеггі. Вона відсахнулася, переселена тим враженням, що нерідко властиве дуже молодим про дуже старих. Прикипіла очима до великої родимки в нього над лівою бровою. *А він знає, що з неї волосся росте? Він узагалі переймається цим?*

– Дай-но мені руку, – він говорив з таким акцентом, як у чоловіків із улюблених чорно-білих кінострічок матері. Чітко

й виразно, ніби зараз сяде у свій винищувач «Спітфайр» і полетить.

Певно, вона завагалася, адже втрутився батько та наказав їй поводитися ввічливо. А потім додав:

– Пан Веріті має дар знаходити ідеальну іграшку для кожної дитини.

Вона піднесла руку зі швидкістю блискавки.

– Я Перрі.

Старий Веріті засміявся, а його чоло поморщилося ще більше, ніж до того, утворюючи зморшки між зморшками. Родимка гойдалася, мов жива.

– Перрі, кажеш? Яке чудесне ім'я. У нас тут також живе одна Перрі, передусім ти маєш обов'язково зустрітися з нею.

Вона хотіла затриматися, щоб помацати, посмикати й погратися з кожного іграшкою на підлозі, однак батьки привчили бути ввічливою. Тож Пеггі пішла слідом за зморщеним дідом крізь лабіринти див. Тут механічний Санта засипає подарунками щасливу дитину. Онде плюшеве цуценятко, таке реалістичне, наче ось-ось ворухнеться. Вона простягла руку, щоб торкнутися діорами* з мишами в танці, але здивовано відсахнулася – їхне хутро тепле!

– Сюди, – Веріті завів їх до викладеного дерев'яними панелями ліфта, де стояв молодий хлопчина, у вишитій золотом уніформі – високий підліток, довготелесий і недоладний, з побитим вуграми лицем. Пеггі всміхнулася, та замість усміхнутись у відповідь він відвернувся.

Вона зашарілася, присоромлена цією відмовою.

* Діорама – об'ємне зображення сцени або події з намальованим фоном для створення просторового ефекту. – Примітка редакції.